

DOROMB

Közköltészeti tanulmányok 6.

Szerkesztő
CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN

reciti
Budapest • 2018

Készült a *Nyugat-magyarországi irodalom 1770–1820 Lendület Kutatócsoport*
keretében
az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetében

A borítón a *Helikoni kedvtöltés* (1819) belső címképe

Könyvünk a Creative Commons
Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>)
feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.
A köteteink honlapunkról letölthetők. Éljen jogaival!

ISSN 2063-8175

Kiadja a *reciti*, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének
recenziós portálja • www.reciti.hu
Borítóterv, tördelés, korrektúra: Szilágyi N. Zsuzsa
Nyomda és kötetészet: Kódex Könyvgyártó Kft.

Életre szóló irodalmi barátság: Sebestyén Gábor és Báthory Gábor

Az előző *Dorombban* a fiatal Sebestyén Gábor irodalmi teljesítményéről szólván jeleztem, hogy karrierje Veszprémig vezető útján szinte minden keze ügyébe akadó tárgyat költészetté varázsolt – ott a konkrét esetben a devalváció volt ez a tárgy.¹ A fiatalkori lendület egy politikai-közéleti karrier építése során természetesen lanyhulhatott, ám ez nem jelenti azt, hogy az 1810-es években kiépített kapcsolatrendszerét ne ápolta volna a továbbiakban, s azt sem, hogy a zsenge ifjúi korban kitanult költői mesterséget ne kamatoztatta volna élete végéig.

Sebestyén Gábor és Báthory Gábor pályája mindössze néhány évig futott párhuzamosan: 1813 és 1815 között mindketten a Debreceni Református Kollégium diákjai voltak. A négy évvel idősebb Sebestyén ekkor már túl volt számos iskolán, és teológiai tanulmányainak befejezésén dolgozott – Báthory még teológiai tanulmányainak elején járhatott. A két diákot talán közel hozta egymáshoz, hogy mind a kettejük édesapja a református elit jelentős alakja volt: Kocsai Sebestyén István (1776–1841) korábban a Debreceni Református Kollégium exegesis-, zsidó nyelv- és történelemprofesszora volt, később, 1815-ben a Pápai Református Kollégium teológiatanára lett, idősebb Báthory Gábor (1755–1842) a Debreceni Kollégiumból ment német és svájci egyetemekre tanulni, s éppen a két fiú találkozásának idején, 1814-ben lett a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke.

Sebestyén Gábor karriertörténetét egy korábbi írásomban már ismertettem.² Itt és most elég annyit említeni, hogy az utolsó reformkori országgyűléseken Veszprém megye követeként volt jelen, utóbb Pápa, Veszprém és Sopron voltak hivatali karrierjének állomásai. Nyugdíjazása után költözhetett Pestre, s itt is halt meg 1864-ben (talán valamelyik fia lakásán). Ez a pálya a korban figyelemre

* A szerző az MTA BTK Nyugat-magyarországi irodalom 1770–1820 Lendület-kutatócsoport főmunkatársa.

1 VADERNA Gábor, „Pénz beszél: Az 1811-es devalváció tárgytörténete és a magyar *it-narrative*”, in *Doromb: Közköltészeti tanulmányok* 5, szerk. Csörsz Rumen István, 201–218 (Budapest: Reciti, 2017).

2 VADERNA Gábor, „Sebestyén Gábor és a közköltészet”, in *Doromb: Közköltészeti tanulmányok* 4, szerk. Csörsz Rumen István, 267–282 (Budapest: Reciti, 2015).

méltó mobilitást mutat, mely ebben a konkrét esetben követte az édesapa mobilitási mintáit. Kocsi Sebestyén Istvánnak a református iskolaszervezeten belüli elmozdulása egy másik régióba – jelen esetben a Dunántúlra – nem példátlan,³ ugyanakkor a család szerves beépülése a környék kulturális és a politikai életébe talán önmagában véve is jelentős teljesítmény.

Báthory Gábor vizsgái és egy rövid bécsi kitérő után lelkészi szolgálatot teljesített, de elvállalt egyéb egyházi funkciókat is (egyházkerületi tanácsbíró, papi cenzor, egyházkerületi jegyző), s az 1850-es évek végén az egyházi hierarchiában a püspökhelyettesi rangig vitte. Közéleti szerepvállalásra utal, hogy Ferenc József 1860. április 30-án császári és királyi miniszteri tanácsossá nevezte ki.

Az egyik karrier inkább hivatali, a másik inkább egyházi irányba mozdult, de közös vonása a két életútnak a hivatali és egyházi karrier együttes építése. Talán az otthonról hozott kapcsolatrendszernek is volt abban része, hogy mindkét férfi mély kapcsolatokat ápolt a korabeli politikai és irodalmi elit tagjaival egyaránt. Sebestyén Deák Ferenc és Palóczy László igaz barátja (bár aligha egyeztek politikai nézeteik),⁴ Báthory nagykörori lelkészként kártyázik Arany Jánossal.⁵ A fiatal Sebestyén levelet váltott Vörösmarty Mihállyal,⁶ az idős Báthory latinra fordította Vörösmarty *Cserhalom* című eposzát.⁷ Sebestyén költészetének gazdagságáról már korábban beszámoltam,⁸ az 1860-as évek elején nyugálománnyba vonuló Báthory szintén hihetetlen lelkesedéssel ontotta a latin nyelvű poémákat, tisztelgő költeményeket és temetési verseket, sőt elkészítette Nicolas Boileau *L'art poétique*-jének latin fordítását is.⁹

3 A Veszprém megyéből származó, Debrecen és Göttingát megjárt Márton István szintén Pápan köt ki, de utalhatunk itt a Debrecenből indult, majd a dunántúli református iskola-rendszerben is elhelyezkedni próbáló Csokonai Vitéz Mihály pályájára is.

4 VADERNA Gábor, *A költészet születése: A magyarországi költészet társadalomtörténete a 19. század első évtizedeiben* (Budapest: Universitas Kiadó, 2017), 462–463.

5 Ehhez lásd Tompa Mihály Arany Jánosnak, Hanva, 1852. április 13., in ARANY János, *Levelezése (1852–1856)*, kiad. SÁFRÁN Györgyi, BISZTRAY Gyula és SÁNDOR István, Arany János összes művei XVI, *Levelezés II*, 372. lev., 42–46 (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1982), 42–43.

6 Sebestyén azért levelezett Vörösmartyval, mivel egy írását szerette volna a *Tudományos Gyűjtemény*be felvételni. Sebestyén Gábor Vörösmarty Mihálynak, Pápa, 1830. február 22., in VÖRÖSMARTY Mihály, *Levelezése I: 1816–1830*, kiad. BRISITS Frigyes, Vörösmarty Mihály összes művei 17, 166. lev., 263–264 (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1965).

7 *Cserhalom, epos Michaëlis Vörösmarty, celeberrimi Hungarorum Poëtae, quod e Lingva nativa Hungarica Latinis versibus donavit, Budae Anno 1869°, mense Aprili, Gabriel Báthory, Caesareo Regius Consiliarius Ministerialis, in quiete constitutus*, Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára [a továbbiakban: TRENK], R820.

8 VADERNA, „Sebestyén Gábor és a közköltészet”; VADERNA, *A költészet születése*, 459–502.

9 Verseinek kéziratos kötetei: *Carmina Funebria, Gabrielis Báthory, Caesareo Regii Consiliarii Ministerialis emeriti, diversis occasionibus scripta*, TRENK, R819; *Carmina, Gabrielis Báthory, Caesareo Regii Consiliarii Ministerialis emeriti, ad Amicos, et Viros, in ambitu Litterarum meritis insignes, ab anno 1862 ad finem anni 1871, scripta*, Budae, TRENK, R821; *Historia*

Sebestyén és Báthory jó kapcsolatot ápoltak egész életükben, barátságuk nem szakadt meg a fizikai távolság ellenére sem. Sebestyén 1858. december 19-én megajándékozta Rudolf trónörökösét nevének betűiből készült anagrammákkal (ennek kapcsán még az uralkodó, Ferenc József is fogadta 1859. január 3-án), sőt ehhez még egy latin nyelvű tankönyvet is összeütt az anagrammaírás fontosabb szabályairól,¹⁰ amire Báthory latinul és magyarul írt köszöntést.¹¹ Báthory akkor is latin versben köszöntötte barátját, mikor az a Deák-párti katolikus Lonovics József (ekkor

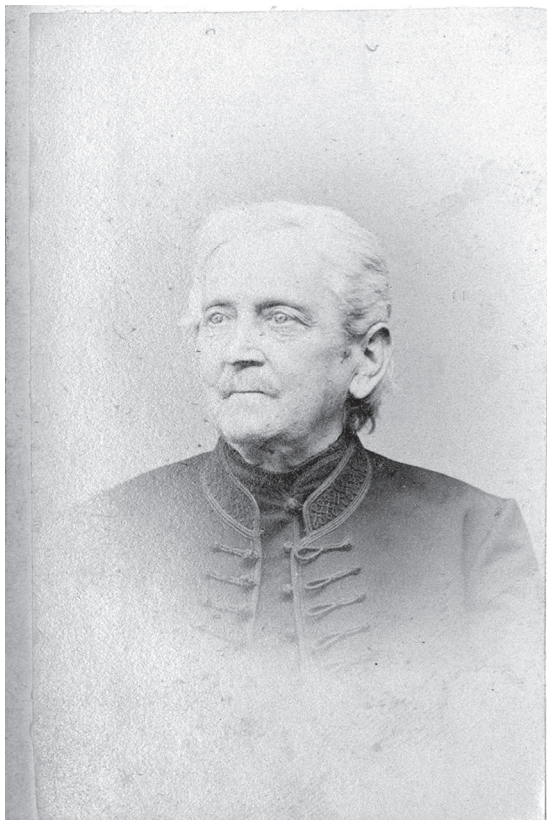

Draconis Csökmőiensis, ad ductum traditionis, Hungarico idiomate concinnatae, carminibus Latinis expressa: per Garbielem Báthory, Caesareo Regium Consiliarium Ministerialem, in quiete constitutum. Budae. Anni 1868, Mensis Martii, die 7ⁿ, TRENk, R822; Batrachomyomachia, seu pugna Ranarum et Murum: ad ductum Homeri, celeberrimi Graecorum Poëtae. Epos fecetum, jocosum, ridiculosum, versibus Latinis instruxit; Budae Anni 1869ⁱ, mense Januario: Gabriel Báthory, Caesareo Regius Consiliarius Ministerialis, in quiete constitutus, TRENk, R823; Carmina, senioris Gabrielis Báthori, superintendentis, S. S. Theologiae Doctoris, ecclesiae Helv. conf. Pestiensis Pastoris Primarii, plurium f. Comitatum Tabulae Judiciariae Assessoris, e schedis collecta, et conscripta: per filium homonymum; Gabrielem Báthori, Caesareo Regium Consiliarium Ministerialem emeritum, TRENk, R824; Ars Poëtica, Nicolai Boileau Despreaux, celeberrimi Gallorum Poëtae, quam, e Lingua Originali Gallica, Latinis versibus donavit. Budae Anno 1869. mense Februario, Gabriel Báthory, Caesareo Regius Consiliarius Ministerialis, in quiete constitutus. TRENk, R825; Carmina Gabrielis Báthory, Caesareo Regii Consiliarii Ministerialis emeriti, ad excellentes et Reverendissimos viros Archiepiscopos, Dominos, Iosephvm Lonovics et Lvdovicvm Haynald, scripta, TRENk, R826; Carmina, varii generis, 36 materias diversas exhibentia. Gabrielis Báthory, Casareo Regii Consiliarii Ministerialis, in quiete constituti, TRENk, R827; Excellentissimo ac Reverendissimo Domino Ludovico Haynald, actuali ac intimo Status Consiliario, plurium Ordinum equiti, Suae Sanctitatis, Pii IX-i, Pontificis Romae Secretario, huc dum consecrato Carthaginensi, neo denominato Dioecetano archi Episcopo Colocensi, S. P. D. et gratulatur: Gabriel Báthory, Caesareo Regius Consiliarius Ministerialis in quiete constitutus, Budae, anno 1867. diebus mensis Aprilis. TRENk, R828.

10 *Genethliekon, seu Anagrammata Virgiliana, ad honorem serenissimi caesareo-regii coronae principis, Rudolphi Francisci Caroli Iosephi in castello caesareo Laxenburg Austriae, die XXI. mensis Augusti, anno MDCCCLVIII, fausto numine nati, ex unico Virgilii versu, ad haec solemnia adplicito, juxta auctorem classicum, stylo classico, in sexaginta rhythice sonantibus dicis, diebus nativitatem statim sequentibus, constructa, illustrata, dicata, per Gabriel SEBESTYÉN, ad inclutam tabulam caesareo-regiam judicariam superiorem – Sopronii, in Hungaria – cojudicem, et in urbarialibus referentem (Sopronii: Typis Caroli Romwalter, 1858).* – Példánya: Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 256.638.

11 Az anagrammák maguk nem maradtak fenn, csak a kisnyomtatvány, melyben régi iskolatársa, nagykorösi lelkész, ifjabb Báthory Gábor hat disztichonnyi versét tartalmazza latinul és magyarul: *Magnifico domino Gabrieli Sebestyén, ad inclutam abulam caesareo-regiam judicariam superiorem – Sopronii in Hungaria – cojudici, et in urbarialibus referenti, annagrammatum Virgilianorum, ad honorem coronae pincipis Rudolphi Francisci Caroli Iosephi, die XXI. mensis augusti, anno 1858, fausto numine nati, cura insigni, lucubratione assidua scriptorum, et vero nomine admiratione dignorum auctori doctissimo gratulatur et S. P. D. Gabriel BÁTHORY in circulo Cis-Danubiano, a parte helveticae conf. add. supr. superintendens. Magno-Körösini, anni 1859, mensis aprilis die 2-da (Sopronii: Typis Caroli Romwalter, [1859]).* Példánya: Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Koll. 125.217. Kézirata: TRENk, R821, 31r–32v.

amasiai címzetes érsek) nevére készítette el 70 anagrammából álló gyűjteményét.¹² 1863. február 14-én Báthory latin chronosticont költ barátja 69. születésnapjára,¹³ ugyanebben az évben március 24-én egyet névnapjára,¹⁴ majd a következő évben egy epigrammába rejtett felírással köszönti 70. születésnapján.¹⁵ Az imént említett verseket tartalmazó kötet belső borítójára Báthory saját s barátai (Sárváry Jakab, Fábíán Gábor, Sebestyén Gábor, Rochel János és Szepesi Imre) fényképeit ragasztotta be, s ily módon egy sajátos *album amicorum*ot hozott létre magának. (Sebestyén esetében ennek külön jelentősége az, hogy eddig csak a fotó alapján készült, a *Vasárnapi Újság*ban publikált metasztetet ismertük.)¹⁶

Gabriel Kocsi Sebestyén

Az említett források feltehetően a barátság során létrejött szöveges dokumentumok tengerén csak véletlen cseppek. Az alább közlendő szövegek nem csupán adalékok egy irodalmi barátság természetrajzához, hanem általuk fel is lehet villantani azt, hogy milyen hétköznapi-alkalmi kulturális gyakorlatok során nyúlnak költészeti eszközökhöz, s milyen kommunikációs helyzetben vetnek be poétikai technikákat.

12 Magnifico Domino Gabrieli Sebestyén, amicissimo, dum finitis 70 anagrammatibus, in honorem Excellentissimi Viri, Archiepiscopi Domini Josephi Lonovics, scriptis, Musis valedicere, constituisset, in: *Carmina, Gabrielis Báthory, Caesareo Regii Consilarii Ministerialis emeriti, ad Amicos, et Viros, in ambitu Litterarum meritis insignes, ab anno 1862 ad finem anni 1871, scripta, Budae, TRENK, R821, 35r.*

13 Uo., 33r.

14 Uo., 34r.

15 Uo., 36 r.

16 „Sebestyén Gábor (1794–1864)”, *Vasárnapi Újság* 11, 15. sz. (1864. április 10.): 137–138, 137.

Előbb Sebestyénnek egy játékos hangvételő 1863-ban írott levelét közlöm, mely sokat elárul e barátság karakteréről. A szójátékokon és a verses betéteken túl érdemes figyelni a nótákhoz való viszonyra. Az első mondatban idézett *Már siess hazádba vissza* kezdetű dal eredetileg Pálóczi Horváth Ádám szerzeménye volt (*Mars! siess hazádba vissza* kezdettel),¹⁷ ám utóbb viszonylag nagy közköltészeti karriert futott be (Stoll Béla hét előfordulását adta meg).¹⁸ A költeményt az 1809-es nemesi felkelés alkalmával írta: a hazavonuló Napóleon arról panaszkodik, hogy a magyar klíma nem neki való. A császár oroszországi veresége után ilyen tárgyú parafrázisok is születtek.¹⁹ Nem lehet pontosan tudni, hogy Sebestyén mire utal az incipit idézésével – 1863-ban már aligha volt a dalnak konkrét politikai mozgósító ereje. Talán az idős ember diszkomfort érzete kapcsolódhat itt össze Napóleon problémájával.

A levél közköltészeti vonatkozásaihoz tartozik – bár Sebestyénnek aligha ez járt az eszében –, hogy az emlegetett közös barát, Karap Sándor, aki éppen ekkoriban halt meg, jegyez egy kéziratos közköltészeti énekgyűjteményt.²⁰

A második szöveg már Sebestyén halála után született. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található magyar nyelvű kézirat címe már jelzi, hogy egy latin eredeti fordításaként született (talán a család, például a

17 *Ötödfélszáz énekek: PÁLÓCZI HORVÁTH Ádám dalgyűjteménye az 1813. évből. Kritikai kiadás, jegyzetekkel*, kiad. BARTHA Dénes és KISS József (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1953), 162–163.

18 STOLL Béla adatai, vö. *A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840)*, Második javított és bővített kiadás, kiad. STOLL Béla (Budapest: Balassi Kiadó, 2002; a továbbiakban: STOLL + tételszám) a) az *Ötödfélszáz énekek* incipitjével: 326. Kovács Ferenc-ék. (1777–1801), 40b; 1202. *Dalok zongorakísérettel* (1813), 271–272; 1225. *Versgyűjtemény* (1810-es évek), 223; b) a Sebestyénnél is található módosult incipittel: 711. Jankovits László-ék. (1823), 14a–b; 811. Fodor János-ék. (1836), 5–7; 1186. Vajda Julianna állítólagos énekeskönyve [*Fa Imre-ék.*] (1809 után), 17b–16a; 1305. *Világi Dallok* (1830), 10b–11b.

19 Medgyesy S. Norbert még négy előfordulást regisztrál. A Stolltól nem említettek (Stoll leírásaival ismét): 504. *Ráth Károly-ék.* (XVIII. század vége), 33b–34b (31. ének); 434. *Vass János-ék.* (1797–1812), 45a–45b (ez ráadásul Pálóczi Horváth Ádám, azaz a szerző saját kezű másolata); 399. *Kresznerics Ferenc dalgyűjteményei* (1790–1809), II. kötet, 116a–b; 527. *Győri ék.* (XIX. század eleje), Kiadva nyomtatva és fakszimilében: *Győri énekeskönyv*, szerk. PERGER Gyula, Raritates Jaurienses (Győr: Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2009), 5–6, 30–31. Lásd MEDGYESY S. Norbert, „Akkor jöhetett és örvendezhetett, hogy insurgeáltál!»: A Napóleon elleni magyar nemesi felkelések indulói, énekei kéziratos gyűjteményekben (1790–1825)”, in *Franciák Magyarországon, 1809 (II. kötet): A Győri Mediawave Fesztivál keretében 2009. április 29–30-án megrendezett nemzetközi tudományos konferencia előadásai*, szerk. BANA József és KATONA Csaba, 123–165 (Budapest – Győr: Győr Megyei Jogú Város Levéltára – Magyar Országos Levéltár – Mediawave Közalapítvány, 2012), 142–143. Csörsz Rumen István egy ponyvanyomtatványra is felhívta a figyelmem: *A’ legújabb francia mars* (h. n., é. n.) – példánya: Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, Plakát- és Aprónyomtatványtár, PNy. 6.321.

20 STOLL 629. *Karap Sándor kézirata* (1812), Debrecen, Irodalmi Múzeum K X.75.88.

latinul nem tudó özvegy előtt Báthory így kívánta kegyeletét leróni). A latin eredeti megtalálható egyedi példányként a Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtárában. E vers jelentősége abban áll, hogy azt is megmutatja, miképp látták mások Sebestyén pályáját: Báthory nem a közéleti aktivitást emeli ki, hanem inkább a tudós atyától örökölt tudásvágyat, a verselés, első-sorban az anagramma mesteri művelését, valamint a számtalan tudományban való jártasságot.

1. Sebestyén Gábor levele Báthory Gábornak, Pest, 1863. október 20.

Lelőhely: Országos Széchényi Könyvtár, Levelestár

Pest, Oct 20. 1863.

Kedves Barátom Uram!

Már siess hazádba vissza – stb. azt mondja a' Nóta. De nékem nem ilyen, hanem Bank Nóta kellene. Bár nyakig esném belé, ha bár Nótába esni nem jó is. Erről mondja a' Deák, hogy ezt jegyezd meg jól: „Nota bene.” És így én ezt: Notabénébe is teszem. Azonban satis ex Cornelio, most lássunk ex Nepote: Hogyan vannak a' kis Néposok – a' kis unokák?

Szép mikor öröm oka,
A' sok szép kis unoka:
Tudják ezt a' Nagy Apa,
'S ennek a' kedves napa:

Azért ők 's unokáik
Éljenek még sokáig!
'S örüljenek azoknak
A' kis Piripióknak!

Majd felnőnek azok is:
Kicsiny volt Nagy apjok is,
És ímé! mind a' mellett
Nagyra nőtt, 's nagy czíme lett.

Nóta béné – ismét Nota bene! Ha lehet keresse ki, és hozza el az én Deáksági Gradusom' lajstromát. Hadd lássam kikkel voltam Debreczenben egy grádusban. – Karap Sándor barátunk csak ugyan meghala: nyúgodjék békével.

Hogy pedig hijjába ne töltse Barátom Uram Körösön az időt, növesse meg az alatt – míg ott időzik – a' bajuszát!!! Bajusz ád magyar formát, bár mi kicsiny legyen is az. Én az én kis szöszke bajuszomat nem adnám egész Pótharasztiáért sem, bár ez csak egy kis csipetnyi haraszt forma.

Barátomé nem lesz haraszt:
Nő az szinte másfél araszt;
Sőt ha még ki is pedri azt,
Az utcán mást fére szalaszt.

Fére ugrik német, zsidó;
'S bámulja Karácson Guidó,
Bajusz egyik hegyén Didó,
Másikán pedig Cupidó.

Bajusz szolgál illy pamlagúl
Mihelyt egy kicsit vastagúl,
'S használatra szinte tagúl,
Két felől is felkanyarúl.

A' ki tehát bajuszt növeszt,
Becsületében nyer – nem veszti;
Sőt nagy tiszteletet gerjeszt,
Azért csak növesse meg ezt.

Kinizsiek, Báthoryak,
Azok a' magyar Honfiak,
Bár ugyan már mind megholtak,
De mind bajuszasok voltak.

Bátory Gábor barátom, –
Kihez levelem bocsátom, –
Bajuszával – ha meglátom –
Meglep: 's számat rá csak tátom.

Ekkor harsog majd vivátom,
'S levetvén felső kabátom,
Tele torokkal kiátom,
Éljen bajuszos Barátom!!!

Most pedig tisztelem a' kedves családi egyéneknek és általánosan – nőmmel együtt – kijelentve, maradok

Kedves Barátom Uramnak

páratlan páros barátja
Sebestyén Gábor mk

[Kívül:] Méltóságos Báthory Gábor volt Ministeri Tanácsos Úrnak tisz tisz tisz tisztelettel

N. Körösön

2. Báthory Gábor elégiája Sebestyén Gábor halála után

A) latin nyelvű változat

A kézirat lelőhelye: Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagy-könyvtára, R821, 15r–17v

A kéziratot tartalmazó kötet címe: *Carmina Funebria, Gabrielis Báthory, Caesareo Regii Consiliarii Ministerialis emeriti, diversis occasionibus scripta.*

Elegia, quâ mortem, Magnifici Domini Gabrielis Sebestyén, Assessoris Fori superioris Judicialis & in Urbarialibus Referenti, in quiete constituti, amici aestimatissimi, ad diem 4am Aprilis Anni 1864ⁱ ingruentem, moestus deflet: Gabriel Báthory. Caesareo Regius Consiliarius Ministerialis in quiete constitutus, Budae.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecepte lugubres²¹

Cantus Melpomene.

Multis ille bonis flebilis occidit,

Nulli flebilior quam mihi.²²

Horatius carm. Libri Iⁱ carmine XXIV^a

Ede cohors querulos Heliconia, pectine cantus,

Sollicitans moestos, officiosa modos.

Offendit vestras mortis furor impius aedes,

Parsque jacet vestri conspicienda chori.

21 Helyesen: lugubris

22 Az eredetiben az utóbbi két szó helyett: quam tibi, Vergili.

Abstulit infensi violentia ferrea fati,
    Qui fuit Aonii splendor amorque jugi.
Occidit, heu nullis Lamnum revocabile votis!
    Et cineres Vatis, jam brevis urna tenet.
Exspirat tantis congesta scientia curis,
    Linguaeque compressis stat modo muta sonis.
Divitis ast foetus, documenta perennia, mentis,
    Declirant tumuli claustra foresque feri.
Hunc vix nascentem, blando complexa favore,
    Ornavit donis rite Minerva suis.
Qui doctum studiis optans aequare Parentem,
    Palladis extensas appropriabat opes.
Et superans bifidi nemorosa cacumina Pindi,
    Fundebat plectro carmina grata suo.
Multaque disjectis sistens anagrammata signis,
    Artificis veri nomine dignus erat.
Hic Latii cultos peregrans ac Hellados agros,
    Collegit spicas, utilitate graves.
Quin et scriptores, quos postera protulit aetas,
    Reddiderat notos proficuosque sibi.
Utque ferat tumidos, completa peritia, fructus,
    Multifidae plenus cognitionis erat.
Nunc Syracus ani problemata mystica docti,
    Et nexos nodos solvere, cura fuit,
Mox placuit physicae secreta recondita Matris,
    Et rerum causas pandere posse suas.
Atria stelliferi scrutari splendida coeli,
    Astrorum varios enumerare situs.
Quaeque suis signans Clio per saecula fastis,
    Eventu tempus protulit acta suo.
Viderat expansis totum regionibus orbem,
    Mappaque dux oculi, dux quoque mentis erat.
Dogmata diversae tenuit distantia sectae,
    Codicis et sacri pagina nota fuit.
Fata recensebat quibus est Ecclesia Christi,
    Per sortis varias exagitata vices.
Excussit solidâ, sinuosa volumina, curâ,
    Anfractus Legum, multiplicisque plicas.
Inque domo tripodis steterant sacraria recti,
    Et Rhadamantaeos labra dedere sonos,

Sustinuit spartae fixum mittentis honorem,
 Dum Statuum Regni, gloria lumen erat.
 Multaque dispositis tractans de themate verbis,
 Perdentem coetus duxit ab ore chorum.
 Innumerabilibus salibus fuit ille refertus,
 Turgebat multi Lingua lepore joci.
 Non sophus hunc hilaris, ridente Democritus ore,
 Festivis potuit vel superare genis.
 Heu! vitā patriae jam cessit adorea terrae,
 Inque sepulcrali membra quiete rigent.
 Lustra decem quatuor vitae praefixa fuerunt,
 Lux, mensis Veneris, quarta, suprema fuit,
 Defunctum scissis gemit Uxor moesta capillis,
 Natorumque madent fletibus ora trium.
 Ast ego, quem tecum primis conjunxit ab annis
 Foedus amicitiae, foedere junctus amor,
 Consonus in Musas, genique simillimus ardor
 Et pretium Latiae quod meruere lyrae,
 Afflictus quid agam? quid post tua fata superstes?
 Qui felix et Te sospite sospes eram,
 Flebilis implebo longis loca nota querelis,
 Et dabo reliquiis ultima dona tuis.
 Vestra, meis oculis, pictae commissa tabellae
 Effigies, praesens grataque semper erit.
 Narcissisque tuam cumulans redolentibus urnam,
 Irroro lacrymis, busta sopora, piis.
 Comprecor ut positus tumulus ferat otia membris,
 Assistens cineri, Pax benedicta, tuo.

B) magyar nyelvű változat

A kézirat lelőhelye: Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár, Anal. 483.

A kézirat leírása: cérnával összefűzött negyedréti füzet, számozatlan lapokból, az első oldalon a cím, utána 3–6. oldalon a szöveg szerepel, a 7–8. oldalak üresek.

Alagya, melyet igen tisztelt és szeretett Barátjának, Nagyságos SEBESTYÉN GÁBOR Úrnak, nyugalmazott Cs. Kir. Országos Fő Törvényszéki Tanácsosnak, és az Urbéri ügyekben volt Előadónak, az 1864ik év Április hava 4ikén történt halálára Latin versekben készített, és azokból azután, hasonló mértékű versekre, Magyar Nyelven által tett: BÁTHORY GÁBOR nyugalmazott Császári Királyi Ministeri Tanácsos. Budán.

Zengj Helicóni sereg bús dalt, siralomba merülve,
 'S bánatod a' sűrű Jaj!ba jelentse magát.
 A' vad halál ádáz dühivel lakotokba be rontott,
 'S egy fényes tag már nincs körötökbe – ki múlt.
 Tölletek a' zsarnok sorsnak ki ragadta hatalma
 Azt, ki az Áoni bércz dísze, szerelme vala.
 El tűnt, semmi fohász ily kárt soha vissza nem adhat,
 A' Költő hamvát, a' veder öble fedi.
 A' tudomány, olly sok gondnak szüleménnye, el oszlik,
 'S a' nyelv szózatival néma ajakra talál.
 Óh de az áldott ész maradandó drága gyümölcse
 A' sír záraiból fel szabadúlva, ki tör.
 Már születésekor ezt nyájjas jobbjával ölelte
 'S elme ajándékot néki Minerva adott.
 'S ő ki tudós attyát akará tudományba követni
 Pallás kincseivel jól fel övedzte magát.
 'S a' kettős tetejű Pindus csucsára fel ülén
 Bájhangú verset zengeni lantja tudott.
 És sok anagrammát szerzett, szét rakva betűit,
 'S e' téren művész nem vala nálla nagyobb.
 Ő Latium 's Hellás földjét bé járva eszével,
 Drága kalászt gyűjtött, melly neki hasznot adott.
 Sött az utóbb korban élt írok könyvibe el szort
 Hasznot adó eszmék kincsit is össze szedé.
 És hogy eredményt is széles tudománnya mutatna,
 Értett sok szakokat, 's lelt is azokba gyönyört.
 Mostan Archimedes rejtély kérdése csomóját
 Fejtegeté, 's kedvet fejtegetése adott.
 Majd a' természet titkát bonczolni szerette,
 'S itten látni okot, sött okozatnak okát.
 'S a' fénylepte eget, szemeit rá vetve, csudálni,
 'S minden csillagnak sorba nevezni helyét.
 A' történetnek könyvét vi'sgálta, mit egykor
 Mint meg esett dolgot közrebocsáta Clió.
 Ő fel fogta földünk 's területje határát,
 'S a' földkép szemeit, 's nyomba vezette esztét.
 Ő a' Hitfeleket, 's ismerte hitét is azoknak,
 'S a' Szent Könyv lapját jól be tanulva, tudá.
 Krisztus egyházának baja, sok küzdelme, előtte
 Fontos tárgy volt, 's bőv értekezési anyag.

A' Törvény szövegét gondal forgatta keresztül,
Tudta ezer titkát, és szövevénnye körét.
'S házában mintegy jóslat tornáczai voltak,
És Rhadamantusi szót ajka bocsáta alá.
Mint követ árasztott becsülést küldői nevére,
Mert az egész Ország Rendjei fénnye vala.
'S a' felvett tárgyat bőven 's elemezve tudósan,
A' figyelő község bámulatára beszélt.
Számban nem vehető elmés ötlettel özőnlött,
És sok ezer tréfás szó jöve nyelve alol.
Őt nem multa felül vidor arcot vetve Democrit,
'S furcsa kedéllyével nem vala nálla nagyobb.
Imé a' Honnak töllünk tova költöze dísze,
'S teste koporsóban néma magányba hever.
Hetven egész évet töltött e' földi lakásán,
Ápríl hô negyedik napja idéze halált.
Özvegye szórt hajjal, 's bútól át hatva kesergi,
'S három férfi-fiú sír, zokog, attya után.
Hát én kit szeretet, 's még gyermek korba le lánczolt
Régi barátságom szent köteléke veled.
'S egyformán minden tudomány és Mú'sa baráti,
'S a' Latin irodalom köz becsülői valánk,
Holtod után mi tevő légyek? bánattol aléltan,
A' ki veled boldog 's kedvbe merülve valék.
Bé töltöm zokogó jajjal 's könnyezve vidékünk,
'S porló testednek vég hozatékot adok.
Képed, melly vagyon a' festett táblára le véve,
Mint kedves tárgy leszsz minden időbe velem.
'S illatozó Nárczist hintvén sírodra, szememből
A' kegyelet könnyét arra kiöntve viszem.
Óhajom ez: tetemed nyughelyedben csendbe pihenjen,
'S ottan, hamvoidat béke ölelje körül.